

Suomen UNESCO-toimikunta
Finlands UNESCO-kommission
Finnish National Commission for UNESCO

Suomen Unesco-toimikunnan toimintakertomus 2016

Presidentti Tarja Halonen, Unescon pääjohtaja Irina Bokova, pääministeri Juha Sipilä sekä Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen keskustelemassa Maailman lehdistönvapauden päivän yhteydessä Finlandia-talossa toukokuussa (kuva OKM/Katarina Koch)

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen sekä Tanskan kulttuuri- ja kirkollisministeri Bertel Haarder Finlandia-talossa (kuva OKM/Katarina Koch)

YK:n kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco perustettiin vuonna 1945. Perussääntönsä mukaisesti Unescon tehtävänä on "myötävaikuttaa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen edistämällä kansojen välistä yhteistyötä kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin avulla". Unesco on yksi YK:n erityisjärjestöistä. Erityisjärjestöt ovat itsenäisiä kansainvälisiä järjestöjä, joilla on omat jäsenvaltionsa, omat päätösvaltaiset ja toimeenpanevat elimensä sekä oma budjettinsa. Unescon peruskirjan allekirjoitti vuonna 1946 yhteensä kaksikymmentä valtiota. Järjestöön kuuluu syksyllä 2015 pidetyn, 38. yleiskokouksen jälkeen 195 jäsenmaata ja 9 liitännäisjäsentä. Unescon korkein päättävä elin on joka toinen vuosi kokoontuva yleiskokous, joka vastaa politiikan peruslinjauksista ja hyväksyy ohjelman ja budjetin. Päätösten toimeenpanon seurannasta vastaa 58 jäsenmaasta koostuva, kaksi kertaa vuodessa kokoontuva hallintoneuvosto.

Järjestön toimialoja ovat kasvat- ja koulutus, luonnon-, yhteiskunta- ja humanistiset tieteet, kulttuuri (mukaan lukien maailman kulttuuri- ja luonnonperintö) sekä viestintä ja tiedonvälitys. Unescon päämaja sijaitsee Pariisissa. Järjestön kotisivun osoite on www.unesco.org.

Unesco oli ensimmäinen kansainvälisen sivistisyhteistyön järjestö, joka avautui Suomelle toisen maailmansodan jälkeen. Suomi liittyi Unescoon kymmenen vuotta järjestön perustamisen jälkeen vuonna 1956. Vuotta aikaisemmin Suomi oli hyväksytty Yhdistyneiden kansakuntien jäseneksi.

Unescon ja jäsenmaiden välisinä yhteistoimintaeliminä toimivat suurimassa osassa jäsenmaita kansalliset Unesco-toimikunnat. Kansalliset toimikunnat ovat Unescon erityispiirre YK-järjestelmässä – Unesco on ainoa YK-järjestö, jolla on kansallisten toimikuntien muodostama globaali verkosto tukenaan. Useimmilla jäsenmailla on lisäksi pysyvä edustusto Unescossa. Myös edustustot toimivat linkkinä Unescon ja jäsenmaiden välillä.

Heti Suomen liittymisen jälkeen asetettiin opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen Suomen Unesco-toimikunta, jonka tehtävänä on avustaa valtioneuvostoa Unescon toimintaan liittyvien kysymysten valmistelussa ja hoidossa. Toimikunnan jäsenet edustavat järjestön eri toimialoja ja siten toimikunta tuo koulutus-, tiede-, kulttuuri- ja viestintäalan suomalaiset asiantuntijat Unescon maailmanlaajuisten verkostojen yhteyteen. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös viestittää kuvaa suomalaisista opetus-, tutkimus-, kulttuuri- ja viestintäaloista Unescolle ja sen kautta järjestön muille jäsenmaille eri maanosissa sekä toisaalta vahvistaa Unesco-tuntemusta Suomessa. Toimikunnan sihteeristötehtäviä hoidetaan virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristössä.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Suomen Unesco-toimikunta	2
3. Toiminta.....	4
3.1. KOULUTUS	7
3.2. KULTTUURI.....	8
3.3. TIEDE.....	11
3.4. VIESTINTÄ	13
4. Hyödyllistä tietoa Unescosta	14
Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002	

1. Johdanto

Joulukuussa 2014 nimitetty toimikunta jatkoi nelivuotiskauttaan (2015 - 2018) puheenjohtaja, kansanedustaja Jutta Urpilaisen johdolla. Toimikunta kokoontui vuoden aikana viisi kertaa, ja vuoden aikana esillä oli etenkin YK:n kestävän kehityksen 2030 –agendan toimeenpano YK:n vuosituhattavotteiden jälkeisen kestävän kehityksen 2030 -agenda "*Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*" hyväksyttiin YK:n yleiskokouksen yhteydessä järjestettävässä huippukokouksessa New Yorkissa 25.–27.9.2015.

Myös ilmaisun- ja sananvapauden kysymykset olivat korostuneesti esillä. Toimikunta osallistui tiiviisti. 2.–4.5.2016 Helsingissä järjestetyn Unescon maailman lehdistövapauden päivän konferenssin valmisteluun ja toteuttamiseen. Päätapahtumaan osallistui ennätyselliset 1100 henkilöä ympäri maailmaa ja sivutapahtumia järjestettiin myös enemmän kuin yhdessäkään aikaisemmin järjestetyssä konferenssissa. Tapahtuma järjestettiin 25. kerran ja ensi kertaa Pohjoismaissa. Konferenssin yhteydessä hyväksyttiin päivän sanomaa kantava Finlandia-julistus.

Suomi kampanjoi vuoden aikana myös aktiivisesti ehdokkuuttaan Unescon hallintoneuvostoon kaudeksi 2018–2021. Ruotsin jäsenyys hallintoneuvostossa päättyy 2017 ja erittäin kilpaillut vaalit käydään Unescon yleiskokouksessa marraskuussa 2017.

Toimikunta osallistui vuoden 2016 aikana Unescon seuraavan nelivuotisen ohjelman valmisteluun (2018–2021), joka oli keskeisesti esillä Unescon hallintoneuvoston istunnoissa. Toimikunta seurasi myös hallintoneuvoston muiden päätösten toimeenpanoa ja keskusteli mm. Unescon yleiskokouksen (2015) hyväksymästä strategiasta vuosille 2016–2021 tehostaa kulttuuriperinnön suojelua aseellisten selkkausten sattuessa sekä ilmastonmuutoksen etiikkaa koskevasta julistuksen valmistelusta.

Pohjoismainen Unesco-yhteistyö jatkui koko vuoden 2016 aktiivisena. Islanti isännöi vuosittain järjestettävän laaja-alaisen Pohjoismaisen Unesco-koordinaatiokokouksen Reykjavíkissa 9.-10.6. Kokouksessa keskusteltiin Unescon tulevista ohjelmapainotuksista sekä käsiteltiin Pohjoismaiden ehdokkaudet Unescon eri elimiin. Vuoden aikana jatkettiin myös kuukausittaisia videokokouksia muiden Pohjoismaiden kesken.

2. Suomen Unesco-toimikunta

Unescon perussäännön artiklassa 7 jäsenvaltioita veloitetaan perustamaan kansallinen toimikunta, jossa ovat edustettuina hallitus ja tärkeimmät koulutuksen, tieteen ja kulttuurin alaan kuuluvia kysymyksiä hoitavat kansalliset yhteisöt. 199 kansallista Unesco-toimikuntaa muodostavat koko maailman kattavan ainutlaatuisen yhteistyöverkoston. Suomeen perustettiin oma Unesco-toimikunta vuonna 1957 kansalliseksi neuvoa-antavaksi asiantuntijatoimikunnaksi ja yhteistoimintaelimeksi.

Valtioneuvosto kutsuu Suomen Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan ja lisäksi enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Jäsenten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Toimikunnan toimikausi on neljä kalenterivuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puheoikeus. Kansallinen toimikunta on neuvoa-antava yhteistyöelin suhteessa Unescoon, valtioneuvostoon yleisesti ja opetus- ja kulttuuriministeriöön erityisesti.

Toimikunnan tehtävät on lueteltu Suomen Unesco-toimikunnasta vuonna 2002 annetun asetuksen (*toimintakertomuksen liitteenä*) toisessa pykälässä: ”Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

Toimikunnan kokoonpano vuosille 2015–2018 on vahvistettu valtioneuvoston päätöksellä 30.12.2014. Toimikunta kokoontui vuoden 2016 aikana viisi kertaa: 23.2., 25.5., 21.9., 1.11. ja 15.12.

Toimikunnan kokoonpano kaudella 2015–2018

Puheenjohtaja

kansanedustaja Jutta Urpilainen

Jäsenet

pääsihteeri Reetta Kettunen, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta

toimitusjohtaja Gunvor Kronman, Hanasaari – ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus

pääjohtaja Päivi Kärkkäinen, Suomen Kansallisooppera

toiminnanjohtaja Helena Laukko, YK-liitto

kansainvälisten asioiden päällikkö Jarkko Lehtikoinen, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry

vastaava päätoimittaja, HS-säätiön hallituksen puheenjohtaja Kaius Niemi

pääjohtaja Jussi Nuorteva, Arkistolaitos, varapuheenjohtaja

johtaja Pasi Saukkonen, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore

professori Hannu Savolainen, Jyväskylän yliopisto

pääsihteeri Päivi Tikka, Tiedeakatemiain neuvottelukunta

opetusneuvos Kristiina Volmari, Opetushallitus

Ulkoasianministeriön edustajana toimikunnan kokouksiin osallistui lähetystöneuvos Outi **Hakanen** YK- ja yleisten globaaliasioiden yksiköstä. Toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristö, pääsihteerinä toimii kulttuuriasiainneuvos Zabrina **Holmström**. Muut toimikunnan sihteeristötehtäviä ja Unesco-asioita hoitavat virkamiehet kansainvälisten asiain sihteeristössä olivat vuonna 2016 erityisasiantuntija Hannu **Vainonen**, suunnittelija Kati **Anttalainen** ja kansainvälisen vaihdon sihteerit Paula **Hannus** ja Niklas **Nikanorov**. Toimikunnan sihteerinä toimi Wiktoriina **Hurskainen**.

3. Toiminta

Maailman lehdistönvapauden päivän päätapahtuma

Unesco puolustaa sananvapautta, pääsyä tietoon, tiedon vapaata kulkua ja moniarvoista, riippumatonta mediaa. YK-järjestöistä Unescolla on mandaatti myös toimittajien turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Eräs toiminnan muoto on vuosittain toukokuussa (3.5.) YK:n päätöksellä vietettävä Maailman lehdistönvapauden päivä (*World Press Freedom Day*), jonka koordinaatiosta Unesco vastaa. Päivää vietetään ympäri maailmaa, tarkoituksena korostaa sanan- ja lehdistönvapauden merkitystä ihmisoikeuksille ja kansalaisyhteiskuntakehitykselle.

Suomen Unesco-toimikunnan aloitteesta Suomi isännöi Maailman lehdistönvapauden päivän päätapahtuman Finlandia-talolla 3.–4.5.2016 teemalla *“Access to Information and Fundamental Freedoms - This Is Your Right”*. Tapahtuman valmistelut olivat merkittävä osa toimikunnan vuoden 2016 toimintaa. Pääteemana oli tiedonvapaus ja rinnakkaisistunnoissa käsiteltiin mm. valvontaan, lähdesuojaan, internetin hallintaan, vihapuheen kohtaamiseen, mediakasvatukseen, kulttuuri- ilmaisun vapauteen ja YK:n kestävä kehityksen universaaliin 2030 -agendaan liittyviä kysymyksiä. Tutkijoille suunnattu toimittajien turvallisuuteen keskittyvä akateeminen rinnakkaiskonferenssi oli uusi elementti päätapahtumassa ja taiteellinen ilmaisunvapaus nousi ensimmäistä kertaa pääkeskusteluihin.

Päätapahtumassa oli ennätyselliset 1100 osallistujaa ympäri maailmaa. Päätapahtumaa edeltävänä päivänä järjestettyjä sivutapahtumia, kuten akateemisia seminaareja ja näyttelyitä, oli myös enemmän kuin yhdessäkään aikaisemmin järjestetyssä konferenssissa. Tapahtuma järjestettiin 25. kerran ja ensi kertaa Pohjoismaissa. Konferenssin yhteydessä hyväksyttiin päivän sanomaa kantava Finlandia-julistus.

Toimikunta oli yhdessä Anders Chydenius -säätiön, Helsingin Sanomien Säätiön, sekä Toimittajat ilman rajoja -järjestön Suomen osaston kanssa aloitteellinen konferenssin isännöinnin saamiseksi Suomeen. Toimikunta osallistui valmisteluun siten myös edellä mainittujen tahojen kanssa kansliapäällikkö Anita Lehiköisen (opetus- ja kulttuuriministeriö) nimittämän valmistelutyöryhmän nimettynä jäsenenä, yhdessä keskeisten ministeriöiden kanssa (opetus- ja kulttuuriministeriö, ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö).

Konferenssi nivoutui osaksi Suomen puheenjohtajuutta (2016) Pohjoismaiden ministerineuvostossa. Pohjoismaiden kulttuuriministerit tapasivat Finlandia-talolla järjestetyssä ministerikokouksessa. Tapahtuma pohjusti Suomi 100-juhlavuotta ja se oli myös osa pohjoismaisen painovapausasetuksen 250-vuotisjuhlavuotta. Helsingin kaupunki oli näkyvästi tapahtumassa mukana: kaupunginjohtaja Jussi **Pajunen** viittasi avajaisissa tulevan keskustakirjaston aukioon, joka nimetään sananvapausaukioksi.

Tapahtuman suojelijana toimi tasavallan presidentti Sauli **Niinistö**, joka osallistui tapahtumassa myönnettävän Unescon maailman lehdistönvapauspalkinnon (25 000 USD) jakoseremoniaan. Vuotuinen *UNESCO / Guillermo Cano World Press Freedom Day -palkinto*, jota mm. Helsingin Sanomien Säätiö rahoittaa, myönnettiin toimittaja Khadija **Ismayilovalle** (Azerbaidzan).

Tapahtuman päävieras, Unescon pääjohtaja Irina **Bokova** tapasi mm. tasavallan presidentti Sauli **Niinistön**, pääministeri Juha **Sipilän**, opetus- ja kulttuuriministeri Sanni **Grahn-Laasosen**, ulkoministeri Timo **Soinin**, ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lenita **Toivakan**, liikenne- ja viestintäministeri Anne **Bernerin**, Helsingin kaupunginjohtaja Jussi **Pajusen**, presidentti Tarja **Halosen**, presidentti Martti **Ahtisaaren**, Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Dagfinn **Hoybraatenin** sekä Suomen Unesco-toimikunnan edustajia. Konferenssi järjestetään seuraavan kerran Indonesiassa toukokuussa 2017.

Toimikunta oli kanssajärjestäjänä seuraavissa sivutapahtumissa:

- Tiedeakatemiain neuvottelukunnan, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan ja Helsingin Sanomain Säätiön järjestämä sivutapahtuma 2.5. koskien tutkijoiden sananvapautta.
- Hanasaaren, Unescon ja Pohjoismaiden ministerineuvoston yhdessä järjestämät tapahtumat: sivutapahtuma Kansallismuseolla 2.5., johon mm. kaikkien Pohjoismaiden kulttuuriministerit ja Unescon pääjohtaja Irina Bokova osallistuivat, sekä osana virallista konferenssiohjelmaa 3.5. järjestetty rinnakkaisistunto. Molemmissa tilaisuuksissa pureuduttiin kulttuuriseen moninaisuuteen ja ilmaisunvapautteen kehityskysymyksenä.
- Kansallisarkiston yhdessä Unescon ja Göteborgin yliopiston kanssa järjestämä, Peter Forsskåliin keskittyvä seminaari. Forsskålin vuonna 1759 julkaistu pamfletti ”Tankar om borgerliga friheten” johti myöhemmin painonvapausasetuksen hyväksymiseen.

Suomen ehdokkuus Unescon hallintoneuvostoon

Suomen ehdokkuus Unescon hallintoneuvostoon kaudeksi 2018–2021 leimasi toimikunnan vuotta. Ulkoasianministeriön YK- ja yleisten globaaliasioiden yksikön lähetystöneuvos Outi **Hakanen** ja vastuuvirkamies Anna **Vitie** vierailivat toimikunnan kokouksissa kertomassa kampanjan painotuksista. Vaalit käydään Unescon yleiskokouksessa marraskuussa 2017. Suomen vaaliryhmästä (läntinen Eurooppa, Pohjois-Amerikka, Israel) valitaan kolme maata, ja kilpailutilanne on äärimmäisen tiukka, sillä Suomen vastaehdokkaista ovat Saksa, Turkki, Luxemburg ja Portugal. Suomen kilpailuetu painottuu asiantuntijuuteen, aktiivisuuteen ja rakentavaan asenteeseen.

Ehdokkuutta ja vahvuuksia pidettiin vuoden 2016 aikana esillä eri yhteyksissä laajalla rintamalla myös Suomen Unesco-toimikunnan jäsenten omissa verkostoissa. Kampanjatyön pääpaino on Pariisissa, johon on suunniteltu 2-3 suurempaa tilaisuutta ehdokkuuden esillä pitämiseksi. Itsenäisyyspäivän yhteydessä 7.12. järjestettiin Suomessa toimiville ulkomaan edustustoille tiedotustilaisuus ehdokkuudesta, johon myös Suomen Unesco-toimikunnan jäseniä osallistui.

Pohjoismainen Unesco-yhteistyö

Vuotuinen pohjoismainen Unesco-koordinaatiokokous järjestettiin Reykjavíkissa 9.-10.6. Kokouksessa keskusteltiin Unescon tulevista ohjelmapainotuksista sekä käsiteltiin Pohjoismaiden ehdokkuudet Unescon eri elimiin. Suomen valtuuskunnassa olivat opetus- ja kulttuuriministeriöstä kulttuuriasianneuvokset Zabrina **Holmström** ja Laura **Mäkelä** sekä erityisasiantuntija Hannu **Vainonen**, ulkoasiainministeriöstä lähetystöneuvos Outi **Hakanen** sekä toimikunnasta pääjohtaja Jussi **Nuorteva**, opetusneuvos Kristiina **Volmari** sekä toiminnanjohtaja Helena **Laukko**.

Kuukausittaisia pohjoismaisia videokokouksia jatkettiin. Ruotsi myös isännöi hallintoneuvoston kokouksiin valmistelevat pohjoismaiset kokoukset Tukholmassa keväällä 18.3. ja syksyllä 16.9.

Unesco-toimikuntien kansainväliset tapaamiset

Puola isännöi Krakovassa 24.–26.2. Euroopan alueen kansallisten Unesco-toimikuntien tapaamisen (*2nd Constituent Meeting of the European Network of National Commissions for UNESCO*). Kokouksen teemoina olivat muun muassa kestävä kehitys 2030 -agendan toimeenpano Unescon ja toimikuntien kautta, synergioiden hakeminen Unescon kulttuuriohjelmien välillä, kulttuuriperintöön kohdistuvat ajankohtaiset uhat sekä Unescon seuraavan ohjelmakauden 2018–2021 valmistelu. Tapaamiseen osallistui erityisasiantuntija Hannu **Vainonen** (opetus- ja kulttuuriministeriö).

Unesco-toimikuntien kansainvälisiä tapaamisia on järjestetty säännöllisesti Unescon yleiskokousten ja hallintoneuvoston yhteydessä. Pääsihteeri, kulttuuriasianneuvos Zabrina **Holmström** osallistui Kiinan Shanghaissa 13.–15.6. isännöimään Unesco-toimikuntien kolmanteen alueidenväliseen tapaamiseen.

3.1. KOULUTUS

www.unesco.org/education

Suomi mukaan korkeakoulututkintojen tunnustamista koskevan globaalin yleissopimuksen valmistelutyöryhmään

Suomi tuli keväällä 2016 valituksi oman maaryhmänsä edustajana asiantuntijakomiteaan, jonka tehtävänä on Unescon koulutussektorin johdolla valmistella yleiskokouksen päätösten mukaisesti luonnos uudeksi korkeakoulututkintojen tunnustamisen globaalin tason yleissopimukseksi. Suomen lisäksi komiteassa ovat Saksa ja Kanada. Suomen edustajana toimii opetusneuvos Carita **Blomqvist** (Opetushallitus). Komitea kokoontui kahdesti vuoden 2016 aikana. Luonnosta käsitellään Unescon yleiskokouksessa marraskuussa 2017.

Espoon kaupunki valittiin Unescon oppivien kaupunkien verkostoon

Vuoden ensimmäisessä kokouksessaan toimikunta kuuli Espoon kaupungin kehittämisjohtaja Kristiina **Erkkilää**, joka kertoi Espoon kaupungin hyväksymisestä virallisena jäsenenä Unescon oppivien kaupunkien verkostoon (*Global Network of Learning Cities, GNLC*) 1.2.2016. Vuonna 2013 perustettuun verkostoon kuuluu maailmanlaajuisesti n. 1000 kaupunkia. Espoon kaupunki on ollut aktiivisesti mukana verkoston toiminnassa sen perustamisesta lähtien. Toimintaa koordinoi Unescon Hampurissa toimiva elinikäisen oppimisen instituutti UIL (*UNESCO Institute for Lifelong Learning*), tavoitteenaan lisätä kaupunkien vuoropuhelua koskien oppimiskäytäntöjä kestävä kehityksen edistämiseksi.

Erkkilä osallistui myös verkoston seminaariin ja siinä mukana olevien pohjoismaisten kaupunkien tapaamiseen Kööpenhaminassa 30.–31.3. Espoon kaupunki ja Kuntaliitto järjestivät toimikunnan tuella Euroopan alueen oppivien kaupunkien seminaarin Espoon Otaniemessä 22.9.

Koulutusalan Unesco-oppituolin perustaminen Turkuun

Tulevaisuuden tutkimuksen professori Markku **Wilenius** (Turun yliopisto) hyväksyttiin toimikunnan tuella loppuvuodesta 2015 Unescon oppituolien (UNITWIN/UNESCO Chair) verkoston jäseneksi: *UNESCO Chair in Learning Society and Futures of Education*. Unescon myöntämän professuurin tavoitteena on tukea tulevaisuustyötä kehittyvissä maissa sekä valmistella uutta UniTwin -yliopistoverkostohanketta Unescolle.

Toimikunta kuuli vuoden ensimmäisessä kokouksessaan myös muita koulutus- ja opetussektorilla aktiivisia Unesco-oppituolien haltijoita. Kehitysneuropsykologian professori Heikki **Lyytinen** (Jyväskylän yliopisto) esitteli *Grapho World UNESCO* -oppituolinsa päätehtäväksi lukutaidon ja oman äidinkielen opetuksen edistämisen etenkin Afrikan maissa GraphoGame -mobiilioppimisympäristöä hyödyntämällä. Professori Emeritus Tapio **Varis** (Tampereen yliopisto) kertoi oppituolistaan (*Global E-Learning with applications to multiple domains*) ja sen puitteissa suorittamastaan luennoinnista medialukutaitoon ja globaalikasvatukseen liittyen.

Unescon globaalin koulutusraportin julkaisu

Unesco julkaisi ensimmäistä kertaa kestävän kehityksen 2030 -agendan koulutustavoitteisiin (SDG 4) keskittyvän globaalin seurantaraportin (*Global Education Monitoring report*) otsikolla *Education for People and Planet: Creating Sustainable Futures for All*. Kansallinen lanseerausseminaari järjestettiin Jyväskylässä 20.–21.10.

Euroopan ja Pohjois-Amerikan alueellinen tapaaminen SDG 4 -tavoitteen toimeenpanosta järjestettiin 24. - 25.10. Pariisissa. Suomea edustivat toimikunnan jäsen, opetusneuvos Kristiina **Volmari** (Opetushallitus), Suomen pysyvän Unesco-edustuston erityisasiantuntija Aleksi **Kalenius** ja ulkoasiainministeriön ylitarkastaja Satu **Pehu-Voima**. Kokouksessa vaihdettiin kokemuksia ja pohdittiin alueellisia painotuksia *Education 2030 Framework for Action* toimeenpanon seurannassa.

Education 2030 -ohjelman tavoitteet uusissa opetussuunnitelmien perusteissa

Opetusneuvos Liisa **Jääskeläinen** vieraili toimikunnan kokouksessa kertomassa Opetushallituksen toiminnan linkittymisestä Kestävän kehityksen 2030 -agendaan ja sen universaaleihin koulutustavoitteisiin. Education 2030 -viitekehyksen painottamat inklusiivisuus ja oppimaan oppiminen ovat olleet jo pitkään kansallisia painopisteitä. Suomessa Unescon vaikutus näkyy globaalikasvatuksessa, jota on entisestään vahvistettu kaikissa uudistetuissa opetussuunnitelmien kansallisissa perusteissa.

Pohjoismaisten opettajajärjestöjen kansainväliset asiantuntijat kokoontuivat 19. – 20.1. Helsingissä pohtimaan kestävän kehityksen 2030 agendan prosessia, tavoitteita ja jatkoa indikaattoreiden ja

kansallisten toimintaohjelmien ja kehitysyhteistyön näkökulmasta. Toimikunnan jäsen, opetusneuvos Kristiina **Volmari** (Opetushallitus) osallistui tilaisuuteen puhujana.

UNEVOC-verkoston ja UIL:n kuulumiset

Toimikunta kuuli vuoden 2016 aikana kuulumisia myös Unescon ammatillisen koulutuksen UNEVOC-verkoston toiminnasta Omnia ammattiopiston (Espoo) oppimiskumppanuuksien johtaja Mervi **Janssonilta**. Omnia on ollut vuodesta 2013 verkoston jäsen, johon tällä hetkellä kuuluu jäseniä 65 maasta. Toimintaa koordinoi Unescon Bonnissa sijaitseva UNEVOC -keskus. Verkoston toiminnassa vuoden 2016 painopisteitä olivat mm. digitaidot ja nuorisotyöttömyyden vähentäminen. Verkoston jäsenet ja muut sidosryhmät käyvät dialogia avoimessa, aktiivisesti toimivassa e-forumissa, jossa sidosryhmät mm. osallistuivat helmikuussa valmisteluun Unescon TVET -strategiaksi vuosille 2016–2021. Lisäksi joka toinen vuosi järjestettävässä konferenssissa vaihdetaan kokemuksia, tutkimusta ja hyviä käytäntöjä.

Unescon elinikäisen oppimisen instituutin (UIL) hallituksen jäsen Eeva-Inkeri **Sirelius** kertoi toimikunnalle aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen keskittyvän instituutin toiminnasta. Hampurissa sijaitseva instituutti on yksi Unescon seitsemästä koulutusalan kategoria I instituutista. Instituutti mm. ylläpitää laajaa elinikäiseen oppimiseen ja aikuiskoulutukseen keskittyntä kirjastoa ja julkaisee Unescon aikuiskoulutuksen maailmanraporttia GRALE (*Global Report on Adult Learning and Education*).

Suomen Unesco-kouluverkosto

Opetushallitus järjesti Unesco-kouluverkoston (*UNESCO Associate Schools Network*) vuotuisen seminaarin 6.–7.9. Seminaarin painopisteet olivat maailmanperinnössä (Suomen kausi komiteassa 2014–2017), sen suojelemisessa, väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemisessä sekä kestävässä kehityksessä. Seminaariohjelmaan sisältyi myös vierailu Unescon maailmanperintölistalle kuuluvassa Suomenlinnassa.

Unesco-koulujen verkostoon kuuluu yli 10 000 koulua ja muuta koulutusalan organisaatiota 181 maassa. Koulut sitoutuvat kestäväan kehityksen ja maailmankansalaisen taitojen edistämiseen. Suomi on ollut verkostossa mukana vuodesta 1959. Opetushallitus koordinoi toimintaa kansallisesti, ja verkostossa on noin 60 koulua. Opetusneuvos Paula **Mattila** vieraili toimikunnan vuoden ensimmäisessä kokouksessa kertomassa Unesco-kouluverkoston kuulumisia.

3.2. KULTTUURI

www.unesco.org/culture

Syyrian uhanalaisia asiakirjoja turvasäilöön Kansallisarkistoon

Unescon yleiskokous (2015) hyväksyi kansainvälisen suositus-instrumentin koskien asiakirjallisen perinnön suojelua (*UNESCO Recommendation concerning the Preservation of, Access to, Documentary Heritage in the Digital Era*). Suomi oli aktiivinen valmisteltaessa instrumenttia, joka

sisältää jäsenmaille (alkujaan Suomen esityksestä) myös suoran kehotuksen tarvittaessa toimia asiakirjallisen aineiston säilyttämisen turvasatamana. Osana suosituksen toimeenpanoa, sekä vastauksena Unescon pääjohtajan kansainväliselle yhteisölle esittämiin vetoomuksiin kulttuuriomaisuuden suojelusta kriisi- ja katastrofitilanteissa, Kansallisarkisto otti syksyn aikana turvasäilytykseen digitaalisia kopioita Syyrian sisällissodan vuoksi uhanalaiseksi joutuneista asiakirjoista.

Aineettoman kulttuuriperinnön sopimuksen toimeenpano

Toimikunta on usean vuoden ajan osallistunut keskusteluun aineettoman kulttuuriperinnön suojelusta ja seurannut yleissopimuksen toteuttamista. Aineeton kulttuuriperintö voi olla esimerkiksi suullista perinnettä, esittävää taidetta, sosiaalisen elämän käytäntöjä, rituaaleja ja juhlamenoja tai käsityötaitoja. Suomi liittyi sopimukseen vuonna 2013.

Museoviraston vuoden 2016 alussa avaamaan ja ylläpitämään elävän perinnön wikiluettelon kootaan esityksiä merkittävästä aineettomasta kulttuuriperinnöstä. Tavoitteena on vuoden 2017 aikana koota esityksistä varsinainen kansallinen suojelukohteiden lista, josta puolestaan voidaan esittää kohteita kansainvälisiin luetteloihin. Museovirasto on julkistanut toimenpideohjelman sopimuksen toimeenpanon tueksi ja perustanut myös monialaisista toimijaverkostoista koottuja rinkejä (luonto, käsityöt, kansanmusiikki ja kansantanssi), jotka edistävät sopimuksen toimeenpanoa omalla toimialallaan.

Pariisissa 30.5.–1.6. järjestettyyn sopimuksen osapuolten 6. yleiskokoukseen osallistuivat Suomen pysyvän Unesco-edustuston lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriöstä ylitarkastaja Mirva **Mattila** ja Museovirastosta aineettoman kulttuuriperinnön koordinaattori Leena **Marsio**. Marsio osallistui myös sopimuksen hallitustenvälisen komitean istuntoon Addis Abebassa, Etiopiassa 28.11. sekä Kiinan Unesco-toimikunnan tuella 7. –9.9. Pekingissä järjestettyyn asiantuntijatapaamiseen.

Unescon luovien kaupunkien verkoston 10. konferenssi

Unescon luovien kaupunkien verkoston 10. konferenssi (*UNESCO Creative Cities Network, UCCN*) järjestettiin 14.–16.5. Östersundissa, Ruotsissa. Helsingin kaupungin edustajat elinkeinojohtaja Marja-Leena **Rinkineva**, yritysasiamies Anu **Mänttari** ja kansainvälisen markkinoinnin johtaja Ulla **Pietiläinen** osallistuivat konferenssiin. Helsingin kaupunki hyväksyttiin verkostoon vuonna 2014 design-painotuksella. Verkostoon hyväksytyt 116 kaupunkia 54 maasta sitoutuvat edistämään inklusiivista, kestävää ja moniulotteista kaupunkikehitystä sekä alueellista vetovoimaisuutta luovien alojen kautta. Muotoilun lisäksi kaupungit voivat keskittyä mm. kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuvaan ja gastronomiaan. Helsingin kaupunki järjesti 8.9. Helsinki Design Weekin yhteydessä *Better Cities Together - City Design Meeting Point* -tapahtuman.

Suomalais-ugrilaisten kansojen VII maailmankongressi

Suomi-Venäjä-Seura järjesti Lahdessa 15.–17.6. Suomalais-ugrilaisten kansojen VII maailmankongressin teemalla ”*Suomalais-ugrilaiset kansat - kohti kestävää kehitystä*”. Tapahtuma kokosi suomalais-ugrilaiset -ja samojedikansat keskustelemaan kielen ja kulttuurin säilyttämiseen ja

elvyttämiseen sekä alkuperäis- ja vähemmistökansojen oikeuksiin liittyvistä kysymyksistä. Avauspuheenvuoron pitivät tasavallan presidentit Sauli Niinistö, Toomas Hendrik Ilves (Viro) sekä János Áder (Unkari). Kongressiin osallistui myös mm. opetus- ja kulttuuriministeri Sanni **Grahn-Laasonen**. Toimikunnasta kongressissa puhui toimitusjohtaja Gunvor **Kronman** (Hanasaaren kulttuurikeskus), joka samalla välitti myös Unescon virallisen tervehdyksen.

Maailmanperintökomitean 40. istunto

Maailmanperintökomitean 40. istunto järjestettiin Istanbulissa 10. –17.7. Turvallisuustilanteen takia istunto päättyi suunniteltua aikaisemmin, ja sitä jatkettiin Pariisissa 24.–26.10. Suomi on komitean jäsen 2014–2017. Suomen valtuuskunnassa olivat suurlähettiläs Okko-Pekka **Salmimies** (Istanbulin istunto), suurlähettiläs Pekka **Puustinen** (Pariisin jatkokokous), erityisasiantuntija Piia **Immonen-Seuguenot** sekä korkeakouluharjoittelija **Moona Kärkkäinen** (Pariisin jatkokokous) Suomen pysyvästä Unesco-edustustosta, Museovirastosta erikoisasiantuntija Stefan **Wessman** sekä maailmanperintökoordinaattori Wiktoriina **Hurskainen**, Metsähallituksesta maailmanperintökoordinaattori Susanna **Lindeman** (Istanbulin istunto) sekä erikoissuunnittelija Salli **Uljas**, ulkoasiainministeriöstä vastuuvirkamies Marjaana **Kokkonen** sekä opetus- ja kulttuuriministeriöstä erityisasiantuntija Hannu **Vainonen**.

21-jäseninen komitea nimesi maailmanperintöluetteloon 21 uutta kohdetta (12 kulttuurikohdetta, kuusi luontokohdetta ja kolme sekakohdetta) ja kohteiden kokonaismäärä on päätösten jälkeen 1052. Istunnon aikana kokoontuneet kaksi työryhmää keskustelivat maailmanperintösopimuksen toimintaohjeistuksen päivittämisestä sekä maailmanperintötoiminnan rahoituspohjan vahvistamisesta ja voimavarojen kohdentamisesta nykyistä enemmän kohteiden suojelutyöhön. Monessa asiakohdassa korostui politisoituneisuus, mutta komitea sai kuitenkin päätettyä useasta maailmanperintötoimintaa parantavasta asiasta.

Maailmanperintöistuntoa edelsi 29.6.–12.7. nuorisofoorumi *World Heritage Youth Forum*, jossa Suomea edusti Enni **Lappela** Helsingin yliopistosta.

Kansallisen maailmanperintöstrategian toimeenpanosuunnitelma

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi vuoden lopulla Kansallisen maailmanperintöstrategian toimeenpanosuunnitelman *”Yhteistä perintöämme vaalien”*. Toimeenpanosuunnitelma konkretisoi valtioneuvoston periaatepäätöksellään vuonna 2015 hyväksymän kansallisen maailmanperintöstrategian 2015–2025 tavoitteet ja toimenpiteet. Toimikunta tuki myös Suomenlinnan ja Vanhan Rauman maailmanperintönimeämisen 25-vuotisjuhlaseminaarin järjestämistä 15.12. Kansallismuseossa.

Unescon kulttuuridiversiteettisopimus

12.–15.12. Pariisissa pidettiin hallitustenvälisen kulttuuridiversiteettisopimuskomitean 10. istunto (*10th session of the Intergovernmental Committee for the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expression*). Kokousagendalla olivat muun muassa vuoden 2030 kestävä kehityksen tavoitteet, kansalaisyhteiskunnan aktivointi kulttuuridiversiteetin edistämisessä sekä digitaalisen

ympäristön huomiointi. Kokoukseen osallistuivat kulttuuriasianneuvos Laura **Mäkelä** (opetus- ja kulttuuriministeriö) sekä neuvonantaja Piia **Immonen-Seuguenot** Suomen pysyvästä Unesco-edustustosta.

3.3. TIEDE

www.unesco.org/science

www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences

Ihminen ja biosfääri -ohjelman neljäs maailmankonferenssi

Perun Limassa järjestettiin 14.–17.3. Unescon Ihminen ja biosfääri -ohjelman (*Man and the Biosphere, MAB*) biosfäärialueiden neljäs maailmankonferenssi (*4th World Congress of Biosphere Reserves: A New Vision for the Decade 2016–2025. UNESCO Biosphere Reserves for Sustainable Development*), johon osallistui erikoistutkija Timo **Hokkanen** Pohjois-Karjalan ELY-keskuksesta. Konferenssissa arvioitiin biosfäärialueiden Madridin toimintasuunnitelmaa vuosille 2008–2013 ja käynnistettiin uusi Liman toimintasuunnitelma vuosille 2016–2025.

18.–19.3. Perun Limassa järjestettiin myös Unescon Ihminen ja biosfääri -ohjelman neuvoston 28. istunto (*MAB International Coordinating Council, ICC*). Istunnon asialistalla oli mm. Liman toimintasuunnitelman hyväksyminen. Erikoistutkija Timo **Hokkanen** Pohjois-Karjalan ELY-keskuksesta sekä Saaristomeren biosfäärialueen koordinaattori Julia **Scheinin** osallistuivat istuntoon.

Biosfäärialueet ovat kestävän kehityksen mallialueita, joilla yhdistetään elinympäristön monimuotoisuuden suojelu, luonnonvarojen kestävä käyttö ja ympäristötutkimus. Suomessa on kaksi biosfäärialuetta. Pohjois-Karjalan biosfäärialue perustettiin 1992 ja Saaristomeren biosfäärialue 1994.

Maaillman vesipäivän kansallinen tilaisuus

Maaillman vesipäivän kunniaksi järjestettiin 22.3. kansallinen tilaisuus *Finnish Water Forum* -verkoston toimesta Säätytalolla, osana Suomen puheenjohtajuuskautta Pohjoismaiden ministerineuvostossa (2016). Tilaisuudessa puhuivat mm. kestävään vesihuoltoon keskittyvä Unesco-professori, dos. Tapio **Katko** (Tampereen teknillinen yliopisto, *UNESCO Chair in Sustainable Water Services UNECWAS*). Tampereen teknillinen yliopisto järjesti 30.–31.3. kestävään vesihuoltoon keskittyvän Unesco-oppituolin puitteissa neljännen seminaarin (*4th UNECWAS Seminar: "Water in Development and Society"*).

Suomen Geopark -toimikunnan työpaja

Suomen Geopark -toimikunta järjesti 1.4. geopuistotoiminnan työpajapäivän Helsingissä. Tilaisuuteen osallistui opetus- ja kulttuuriministeriön erityisasiantuntija Hannu **Vainonen**. Tapahtumassa jaettiin tietoa geopuistotoiminnasta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Unescon 38. yleiskokous päätti uuden ohjelman (*International Geoscience and Geoparks Programme IGGP*) perustamisesta, jossa geopuistot sijoitettiin Unescon alaisuuteen. Uusien kohteiden hyväksymisestä vastaa *Global Geoparks Network (GNN)*, kiinteässä yhteistyössä Unescon kanssa. Suomessa on useampia

toiminnasta kiinnostuneita kohteita, mm. Isojoen kunta osallistuu Lauhanvuori Regionin Geopark -hankkeeseen, jossa alueelle haetaan Geopark-statusta vuonna 2018.

Kansallinen L'Oréal-UNESCO For Women in Science naisten tiedepalkinto

Kansallisen L'Oréal UNESCO For Women in Science naisten tiedepalkinnon jakotilaisuus järjestettiin 17.5. Helsingissä. 15 000 EUR suuruinen tiedeapuraha myönnettiin vuonna 2016 molekyylineurologian tutkija, dosentti Henna **Tyynismaalle**. Kahden vuoden välein jaettavalla palkinnolla halutaan tukea biotieteiden parissa toimivia naistutkijoita. Pääsihteeri Päivi **Tikka** on toimikunnan edustaja palkintojuryssa.

Hallitustenvälisen valtamerikomission (IOC) hallintoneuvoston 49. istunto

Pariisissa järjestettiin 6.-10.6. hallitustenvälisen valtamerikomission (*Intergovernmental Oceanographic Commission*) hallintoneuvoston 49. istunto, jota Suomen pysyvä Unesco-edustusto seurasi. Agendalla oli mm. Unescon seuraava ohjelma -ja budjettikausi 39 C/5 (2018–2021), IOC:n rooli SDG 2030 -agendan toimeenpanossa ja Pariisin ilmastokokouksen (2015) seurannassa sekä IOC:n seuraavan yleiskokouksen (kesäkuu 2017) valmistelu. Maailman ilmatieteen järjestön (WMO) pääsihteeriksi keväällä 2015 valittu Petteri **Taalas** osallistui istunnon avaukseen, tapasi Unescon pääjohtaja Irina **Bokovan** ja osallistui Unescossa järjestettyyn maailman valtamerten päivän (8.6.) paneelikeskusteluun.

Bioetiikan ja etiikan asiantuntijaelinten kokoukset

Pariisissa järjestettiin 12.–16.9. sarja bioetiikan ja etiikan asiantuntijaelinten kokouksia: Kansainvälisen bioetiikkakomitean (*International Bioethics Committee, IBC*) 23. istunto, IBC:n ja hallitustenvälisen bioetiikkakomitean (*Intergovernmental Bioethics Committee, IGBC*) yhteiskokous, IGBC:n lisäistunto, joka tarkastelee IGBC:n hallinnon kehittämistä, sekä tieteen ja tieteellisen tiedon etiikkaa tarkastelevan yhteiskuntatieteellisen COMEST -komission (*World Commission on the Ethics of Scientific Knowledge and Technology*) 9. istunto.

Professori emeritus Eero **Vuorio** on Unescon pääjohtajan nimittämä IBC:n asiantuntijajäsen toista kautta 2014–2017. Suomi valittiin Unescon edellisessä yleiskokouksessa IGBC-komiteaan kaudeksi 2016–2019. Ulkoasianministeriön lainsäädäntösihteeri Mia **Spolander** osallistui kokouksiin. IBC-kokouksessa keskusteltiin mm. pakolaistilanteeseen liittyvistä eettisistä kysymyksistä, tietomassoja ja terveyttä koskevasta raporttiluonnoksesta sekä COMEST:in vesietiikkaa ja robotiikan etiikkaa koskevista raporttiluonnoksista. IGBC keskusteli erillisistunnossa Unescossa vuosina 2014–2015 suoritettun ulkopuolisen tarkastajan antamista suosituksista.

Spolander ja Vuorio vierailivat vuoden lopulla toimikunnan kokouksessa kertomassa bioetiikan haasteista globaaliagendalla.

Keskustelutilaisuus Unescon tiederaporteista

Toimikunta järjesti 25.11. yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, Tiedeakatemian neuvottelukunnan ja Suomen YK-liiton kanssa Eduskunnan Kansalaisinfossa keskustelutilaisuuden

koskien Unescon luonnon- ja yhteiskuntatieteiden raportteja. Tilaisuudessa esiteltiin Unescon raporttitoimintaa ja kestävän kehityksen tavoitteita koskevaa tematiikkaa.

Yhteiskunta- ja humanistisia tieteitä koskeva maailmanraportti julkaistiin syksyllä 2016, luonnontieteiden maailmanraportti syksyllä 2015. Yhteiskuntatiederaportin laativa ISSC (*International Social Science Council*) sekä luonnontiederaportin tekemiseen osallistunut ICSU (*International Council for Science*) ovat aloittaneet yhdistymisneuvottelut, mikä tulevaisuudessa poikinee synergioita kahden erillisen tiederaportin kokoamisessa.

3.4. VIESTINTÄ

<http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/>

Unescon Maailman muisti -ohjelman tilaisuudet

Arkistolaitos järjesti 8.6. Unescon Maailman muisti -ohjelmaa (*Memory of the World, MoW*) koskevan seminaarin, jossa tiedotettiin ensimmäisestä hausta kansalliseen Maailman muisti -rekisteriin. Rekisteriin valitut kohteet julkistetaan keväällä 2017. Tarkoituksena on antaa tunnustusta arvokkaille kokoelmille, samalla kartoittaen mahdollisia Unescon kansainväliseen rekisteriin esitettäviä kohteita.

Unescon kansainvälinen ohjelma (*Memory of the World*) perustettiin vuonna 1997 suojelemaan maailman arkisto- ja kirjastoperintöä, parantamaan sen saavutettavuutta sekä lisäämään tietoisuutta perinnön merkityksestä. Suomen kansallinen Maailman muisti-komitea on toiminut vuodesta 2014, puheenjohtajanaan Suomen Unesco-toimikunnan varapuheenjohtaja, Arkistolaitoksen pääjohtaja Jussi Nuorteva. Nuorteva on myös Unescon pääjohtajan nimeämä asiantuntija neuvoa-antavassa komiteassa (*International Advisory Committee, IAC*), joka arvioi vuosittain jäsenmaiden esitykset ja laatii pääjohtajalle suositukset kansainväliseen rekisteriin hyväksyttävistä aineistoista.

Vuoden 2016 aikana keskusteltiin myös Suomen ja Ruotsin Kansallisarkistojen kesken mahdollisuudesta ryhtyä valmistelemaan Peter Forsskålin kirjallisen aineiston esittämistä lisättäväksi Unescon kansainväliseen Maailman muisti -rekisteriin. Forsskålin vuonna 1759 julkaisema pamfletti ”Tankar om borgerliga friheten” vaikutti mm. Anders Chydeniuksen ajatteluun ja johti myöhemmin maailman ensimmäisen painonvapausetuksen hyväksymiseen. Pamflettia säilytetään Ruotsin kansallisarkistossa.

Medialukutaitoon liittyvät tapahtumat

Unescon viestintäsektorin Tietoa kaikille (*Information for All, IFAP*) -ohjelman puitteissa järjestettiin 6.-10.6. Venäjän Khanty-Mansiyskissa konferenssi ”*Media and Information Literacy for Building Culture of Open Government*”, jossa tarkasteltiin medialukutaidon merkitystä avoimen hallinnon rakentamisessa. Emeritusprofessori ja Unesco-oppituolin haltija Tapio Varis osallistui kutsuttuna puhujana.

Varis osallistui vuoden aikana myös mm. Unescon tietotekniikan ja koulutuksen instituutin (*UNESCO Institute for Information Technologies and Education, IITE*) Pietarissa järjestämään konferenssiin "*ICT in Education: Innovation for Quality, Openness and inclusion*" sekä Unescon, Euroopan Neuvoston, Latvian ja *Global Alliance for Partnerships on Media and Information Literacy (GAPMIL)* medialukutaitojärjestön järjestämään medialukutaitofoorumiin (*Second European Media and Information Literacy (MIL) Forum*), jossa käsiteltiin medialukutaidon tilaa Euroopassa.

Tietoon pääsyn kansainvälinen teemapäivä

Pariisissa vietettiin 28.9. ensimmäistä kertaa Unescon yleiskokouksen (2015) päätöksellä hyväksyttyä tietoon pääsyn kansainvälistä teemapäivää. Ruotsi, Suomi, Alankomaat ja Liettua järjestivät 26.9. tapahtuman "*Powering Sustainable Development with Public Access to Information - #IPDCTalks to mark the first international Day for Universal Access to Information*", jonka yhteyteen juhlistettiin maailman ensimmäisen painovapauslain 250-juhlavuotta. Suomi profiloitui Chydeniuksesta ja painovapauslaista kertovalla näyttelyllä.

Helsingin Sanomien päätoimittaja, Suomen Unesco-toimikunnan jäsen Kaius **Niemi** alusti toimikunnan vuoden viimeisessä kokouksessa ilmaisunvapaudesta "totuudenjälkeisessä" maailmassa. Toimikunta keskusteli toimittajien turvallisuudesta, tietoon pääsystä ja siitä miten turvata ja edistää totuuteen pyrkivää tiedonvälitystä ja riippumatonta laatujournalismia.

Kansainvälisen viestinnän kehitysohjelman neuvoston 30. istunto

17.–18.11. järjestettiin Pariisissa Viestinnän kansainvälisen IPDC –ohjelman neuvoston 30. istunto (*Intergovernmental Council of the International Programme for the Development of Communication, IPDC*). Suomi valittiin komiteaan edellisessä yleiskokouksessa (2015) kaudeksi 2016–2019. Kokouksen asialistalla oli erityisesti journalistien turvallisuus ja sen edistäminen. Ulkoasiainministeriön kehityspolitiikan neuvonantaja Aki **Enkenberg** ja Suomen pysyvän Unesco-edustuston neuvonantaja Piia **Immonen-Seuguenot** edustivat Suomea kokouksessa.

Toimikunta keskusteli keväällä Unescon viestintäsektorin toiminnasta, ja kuuli myös ulkoasiainministeriön kaupallisen sihteerin Juuso **Moisanderin** alustuksen Unescon roolista Maailman tietoyhteiskuntahuippukokouksen (WSIS) seurannassa.

4. Hyödyllistä tietoa Unescosta

Suomen maksuosuus ja muu tuki Unescolle

Suomen jäsenmaksu Unescolle maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista. Vuonna 2016 Suomen jäsenmaksuosuus oli noin 1,3 miljoonaa euroa.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista maksetaan Suomen **sääntömääräiset maksut** yleissopimusten rahastoihin: Unescon maailmanperinnön suojelusopimus, ns. diversiteettisopimus (kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskeva yleissopimus), aineettoman

kulttuuriperinnön suojelusopimus sekä dopinginvastainen yleissopimus. Sopimusrahastoja tuettiin yhteensä noin 70 000 eurolla.

Suomen **vapaaehtoinen, ns. Unescon sääntömääräisen budjetin ulkopuolinen tuki** Unescolle suoritetaan pääasiassa ulkoasiainministeriön määrärahoista. Suomen vapaaehtoinen tuki Unescolle rahoituksesta vuodelle 2016 oli 1,2 miljoonaa EUR. Tuki ohjataan kansainväliselle viestinnän kehitysohjelmalle IPDC (*International Programme for the Development of Communication*, 400 000 USD vuosina 2016–2017) sekä CapEFA/ED -instrumentin kautta Koulutus kaikille (*Education for All*, EFA) -prosessille (1 milj. EUR), erityisesti tyttöjen koulutusta ja ammatillista koulutusta edistäviin hankkeisiin.

Lisäksi Suomi (ulkoasiainministeriö) tukee seuraavia Unescon hankkeita ja toimintoja:

- 2 milj. EUR vuosina 2014–2016 Unescon lukutaito-ohjelmalle Afganistanissa, jolla pyritään tavoittamaan yli miljoona yli 15-vuotiaasta nuorta ja aikuista (kohderyhmästä kaksi kolmasosaa naisia). Afganistanissa vain 31 % aikuisväestöstä osaa lukea, ja heistä vain 17 % on naisia. Suomen rahoituksella 50 000 aikuista saa lukutaito-opetusta. ELA -ohjelma (*Enhancing Literacy in Afghanistan*) on Afganistanin suurin yksittäinen lukutaito-ohjelma. Se aloitettiin vuonna 2008, myös Ruotsi ja Japani ovat tukeneet sitä.
- 2,3 milj. EUR vuosina 2013–2016 hanketta sananvapauden edistämiseksi Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idän maissa (Egypti, Libya, Marokko, Syyria, Tunisia ja Jemen), jolla tuetaan hallintoa mediakentän uudistamisessa, ml. lainsäädännön kehittäminen. Suomi painottaa hankkeessa et. naisten roolia ja kansalaisten oikeutta tiedonsaantiin.
- 200 000 EUR vuosina 2016–2017 Global Education monitoring (GEM) -raportille. GEM on maailmanlaajuinen johtava koulutusalan tilastojulkaisu, joka toimii Unescon ja muiden avunantajien politiikkaneuvonnan, -dialogin ja suunnittelun perustietolähteenä.

Suomen jäsenyydet Unescon elimissä

Suomi oli vuonna 2016 jäsenenä seuraavissa Unescon hallitustenvälisissä elimissä, komiteoissa ja hallituksissa:

- Unescon maailmanperintökomitea (*World Heritage Committee, WHC*) 2014–2017.
- Kansainvälisen tiedonvälityksen kehitysohjelman (*International Programme for the Development of Communication, IPDC*) hallitustenvälinen seurantaelin 2016–2019.
- Hallitustenvälinen bioetiikkakomitea (*Intergovernmental Bioethics Committee, IGCB*) 2016–2019.
- Dopinginvastaisen yleissopimuksen toimeenpanoa tukevan rahaston valintakomitea (*Approval Committee for the Fund for the Elimination of Doping in Sport*) 2014–2017.

- Unescon elinikäisen oppimisen instituutin hallitus (*UNESCO Institute for Life Long Learning, UIL*). Unescon pääjohtajan kutsumana jäsenenä toimii toisen kauden ajan (2014–2017) Eeva-Inkeri **Sirelius**.
- Tietotekniikan ja koulutuksen instituutti (*UNESCO Institute for Information Technologies in Education, IITE*). Unescon pääjohtajan kutsumana jäsenenä toimii toisen kauden ajan (2014–2017) prof. emeritus Tapio **Varis**.
- Kansainvälinen bioetiikkakomitea (*International Bioethics Committee, IBC*). Unescon pääjohtajan kutsumana jäsenenä toimii toisen kauden ajan (2014–2017) prof. Eero **Vuorio**.

Töihin tai harjoitteluun Unescoon

Unescon sihteeristöä johtaa pääjohtaja. Vuonna 2016 pääjohtajana toimi Irina Bokova, joka valittiin syksyn 2013 yleiskokouksessa toiselle nelivuotiskaudelle. Vuonna 2016 Unescon sihteeristössä ja kentällä työskenteli yli 2000 henkilöä 170 eri maasta.

Unescon sihteeristöön valikoituu asiantuntijoita järjestön päätoimialoilta kulttuurin, koulutuksen, tieteiden ja viestinnän sektoreilta. Työmahdollisuuksia on kuitenkin myös hallinnon, rahoituksen, henkilöstöasioiden ja viestintätekniikan aloilla. Unescoon on mahdollista hakea palkattomaan harjoitteluun 1–4 kuukaudeksi. Harjoittelu on tarkoitettu ylempää korkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille tai jatko-opiskelijoille, tutkijoille ja virkamiehille.

Unescon avoimet tehtävät julkaistaan järjestön rekrytointisivustolla, jonka kautta myös haetaan tehtäviin.

<http://en.unesco.org/careers/>

Suomalaiset Unescossa

Vuonna 2016 Unescon sihteeristössä Pariisissa työskentelivät hallinnollisissa asioissa talousyksikössä Anssi **Yli-Hietanen** (*Treasurer*), Katja **Konkola** kasvatussektorin henkilöstöyksikössä (*Chief Human Resources Officer*), sekä neuvonantaja Eero **Porko** sopimuksiin liittyvissä tehtävissä hallintosektorilla.

Viestintäsektorilla työskentelivät asiantuntija Tarja **Turtia** (*Programme Specialist, Division for Freedom of Expression and Media Development*). Reeta **Pöyhtäri** työskenteli asiantuntijana toimittajien turvallisuus -hankkeessa (*Expert, Research coordinator, Division for Freedom of Expression and Media Development*).

Koulutussektorilla työskenteli Suvi **Mellavuo-Bonnet** projektivirkailijana (*Project Officer, Section of Partnerships, Cooperation and Research*) sekä Nanna **Engelbrechtsen** *Global Citizenship Education Team'in* konsulttina, seksuaalikoulutuksen asiantuntijatehtävissä (*Comprehensive Sexuality Education/Sexuality Education, SRH and Gender Equality, Section of Health and Global Citizenship Education*) sekä *Educations in Emergencies*- kommunikaatiotehtävissä.

Kenttätöimistoista ja instituuteista Katja **Frostell** (*Publications Officer*) työskenteli Unescon tilastoinstituutissa Montrealissa (*UNESCO Institute for Statistics, UIS*).

Apulaisasiantuntijoina toimivat Heidi **Kivekäs** päämajassa koulutussektorilla EFA-tiimissä (*Project Officer in Civil Society Education Fund*) sekä Unescon Maailmanperintökeskuksen Afrikka-yksikössä (*Associate Expert in World Heritage Centre*) Susanna **Kari**.

Suomen rahoittamina (ulkoasiainministeriö) YK:n vapaaehtoisina toimivat yhteiskuntatieteiden maisteri Annica **Moore** Unescon Tansanian toimistossa gender-asiantuntijana ja FM Laura **Heiskanen** Katmandussa, Nepalissa, *Natural Heritage Coordinator* –tehtävässä.

Tiina **Neuvonen** toimi apulaisasiantuntijana (JPO, *Junior Professional Officer*) Dar es Salaamissa Tansaniassa.

Pysyvä edustusto

Suomen pysyvänä edustajana Unescossa ja OECD:ssa toimi suurlähettiläs Okko-Pekka **Salmimies** (31.8.2016 saakka) ja suurlähettiläs Pekka **Puustinen** (1.9.2016 alkaen). Edustustossa työskentelivät lisäksi erityisasiantuntija Piia **Immonen-Seuguenot**, erityisasiantuntija Aleksi **Kalenius** sekä assistentti Marja **Richard**. Vuoden 2016 aikana edustustossa harjoittelijoina työskentelivät CIMO-harjoittelija Salla-Riina **Hokkanen** 1.9.2015 - 29.2.2016, Salla **Kivilahti** 1.3. - 31.5.2016 (Helsingin yliopisto), Noora **Viitala** 1.6. - 31.8.2016 (Oulun yliopisto), Moona **Kärkkäinen** 1.9. - 30.11.2016 (Aalto-yliopisto) ja Aino **Lipsanen** 1.12.2016 alkaen (Helsingin yliopisto).

Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002

Annettu Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä kesäkuuta 1999 annetun perustuslain 119 §:n nojalla:

1 §

Suomen ja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön, jäljempänä Unesco, välisten yhteyksien hoidossa avustaa opetusministeriötä Suomen Unesco-toimikunta, joka toimii Unescon Suomen puolesta 10 päivänä lokakuuta 1956 allekirjoitetun perussäännön mukaisena kansallisena neuvoa antavana asiantuntijatoimikuntana ja yhteistoimintaelimenä.

2 §

Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- 3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- 4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- 5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

3 §

Unesco-toimikunnan tulee vuosittain tehdä ehdotus toimintasuunnitelmaksi ja antaa kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

4 §

Valtioneuvosto kutsuu Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan. Lisäksi valtioneuvosto kutsuu toimikuntaan enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja.

Toimikunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita.

Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta.

5 §

Unesco-toimikunta kokoontuu kokouksen puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtajan lisäksi viisi muuta jäsentä on saapuvilla. Äänestettäessä asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

6 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajan ja jäsenten toimiaika on neljä kalenterivuotta kerrallaan. Jos puheenjohtaja tai jäsen eroaa kesken toimikauden, kutsuu opetusministeriö hänen tilalleen uuden puheenjohtajan tai jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

7 §

Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö. Toimikunnan pääsihteerinä toimii opetusministeriön määräämä virkamies, joka hoitaa tehtävää virkatehtävänä.

8 §

Unesco-toimikunta voi asioiden valmistelua varten asettaa työvaliokunnan.

Toimikunta voi järjestäytyä tehtäviensä, Unescon ohjelmien ja toimialojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla jaostoihin tai työryhmiin, joiden puheenjohtajat toimikunta valitsee. Unesco-toimikunnalla on oikeus käyttää toimikuntaan kuulumattomia asiantuntijoita.

9 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteereille sekä asiantuntijoille voidaan suorittaa kokouspalkkiota ja matkakustannusten korvausta opetusministeriön määräysten mukaan.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Tällä asetuksella kumotaan Suomen Unesco-toimikunnasta 11 päivänä maaliskuuta 1966 annettu asetus (163/1966) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Kulttuuriministeri Kaarina Dromberg Vanhempi hallitussihteeri Fredrik Forsberg

YHTEYSTIEDOT

Suomen Unesco-toimikunta

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kansainvälisten asiain sihteeristö
PL 29, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. 0295 3 30004
Sähköposti: unesco@minedu.fi
www.minedu.fi

Suomen pysyvä edustusto UNESCO:ssa

Délégation permanente de Finlande auprès de l'UNESCO
1, rue Miollis
75015 Paris, France
Puh. +33-1-4568 3433
Sähköposti: sanomat.une@formin.fi
www.finlandunesco.org

UNESCO

7, place de Fontenoy
75352 Paris, France
Puh. +33-1-45 68 10 00
www.unesco.org

Suomen UNESCO-toimikunta
Finlands UNESCO-kommission
Finnish National Commission for UNESCO